

Foto: Taco van der Eb

VERKADEMEISJE SNORKELT IN DE LEIDSE GRACHTEN

Tekst Barbara Schilperoort

Foto: Carma van der Poel

Aaf Verkade houdt van water. In haar stad Leiden maakte ze watertuinen. En op een mooie zomerdag dook ze de gracht in. Sindsdien is ze stadssnorkelaar.

Aan een kleine gracht in de Leidse binnenstad woont Aaf Verkade, 'adviseur stadsgrachten', zoals op haar voordeur staat vermeld. Bezoekers wordt verzocht te kloppen, de voordeurbel is uitgeschakeld. Anders staat er om de haverklap iemand uit de buurt op de stoep met een vondst uit een van de grachten die de Havenwijk-Zuid rijk is. Dat enthousiasme heeft ze zelf aangewakkerd. "Maar met als risico dat ik niet meer aan werken toe kom."

'Mijn ideaal was om dolfijnen in de ogen te kijken'

Vele schoolklassen heeft ze inmiddels thuis ontvangen. Kinderen vergapen zich aan de aquaria waarin vissen rondzwemmen die in de Leidse grachten voorkomen. Ze heeft ze ingericht met spullen uit diezelfde grachten: een anker, een plastic sandaal, een gedeukt frisdrankblikje, gereedschap, een straatnaambord, enzovoort. Her en der staan rekken met duikpakken en allerhande snorkelspullen. "Laatst stond zich hier nog een hele groep volwassenen te verkleeden voor een opschoontocht langs de grachten," lacht ze. Aaf Verkade organiseert workshops en excursies voor kinderen en volwassenen, grofvuilvisacties met wijkbewoners uit heel Leiden en verzorgt in company trainingen voor bedrijven (zoals het Hoogheemraadschap van Rijnland). "Voorlichting over wat er in de grachten leeft en hoe we die grachten samen schoon kunnen houden. Dat is waar het mij om gaat." >

Hoe wordt iemand 'stadssnorkelaar'? Ze wijst naar buiten, naar de zinken teilen en ouderwetse vuilnisemmers vol bloemen en planten die langs de kade staan opgesteld. "Na een oproep in de lokale krant met als kop 'Red de vuilnisbak' kreeg ik uit de wijde omtrek teilen en vuilnisbakken aangeboden. Al toen ik hier in 2000 kwam wonen, was een groepje bewoners actief bezig met plannen om de wijk op allerlei manieren te vergroenen. Daar ben ik toen aan mee gaan doen. Een paar jaar later sloten we met de gemeente een zogeheten 'Onkruidconvenant'. De gemeente beloofde geen gif meer te gebruiken en wij om zelf het onkruid handmatig te bestrijden. De nodige gereedschappen kregen we van de gemeente. Zo waren we steeds vaker buiten aan het werk. Het viel ons op dat er zo vaak dode katten in de gracht lagen. Ze kwamen erin terecht tijdens een territoriumgevecht, omdat ze schrokken van onweer of vuurwerk. Of ze waren uitgedleden als het had geijzeld. Samen kwamen we op het idee om reddingstouwen langs de kademuuren op te hangen. Daaruit ontstond het buurtinitiatief 'Kat uit de gracht' en ook daarover maakten we met de gemeente afspraken."

De gemeentelijk watercoördinator (Marcel Belt) benaderde Aaf Verkade vervolgens zelf om gezamenlijk een aantal watertuinen in te richten. "In onze wijk hadden we inmiddels ervaring opgedaan met het opzetten van gezamenlijke initiatieven waardoor een breed draagvlak was ontstaan. Hij had het budget, wij gingen aan het werk. Nu liggen er al jarenlang verschillende watertuinen met tientallen soorten inheemse moerasplanten. Goed voor de waterkwaliteit, voor de biodiversiteit en prachtig om te zien."

Onderhoud aan kattenklimtouwen en drijvende eilanden kan het makkelijkste vanuit het water. Dus trok Aaf op een mooie zomerdag haar snorkeluitrusting aan en nam een duik in de grachten. Van jongs af aan deed ze al niets anders dan snorkelen, gedreven door haar passie voor dolfinen.

"Nee, niet omdat ik me wilde laten voortrekken aan hun rugvin," benadrukt ze. "Mijn ideaal was om me in zo'n groep te mogen bewegen, met ze mee te zwemmen, ze in de ogen te kunnen kijken." Daarom leerde ze vinzwemmen (waarvoor je snelheid maakt en je kunt bewegen als een dolfin) en freediven (duiken op ingehouden adem). Ze worstelde zich door de middelbareschooltijd. Haar ouders beloofden haar een volgende dolfintrip als ze niet zou blijven zitten. Dat was hét ideale lokmiddel. Ierland, Eilat, Zuid-Frankrijk, Cuba: op vele plekken zwom ze met dolfinen. Een studie biologie lag voor de hand maar bevatte naar haar smaak in het eerste jaar te veel plantkunde en statistiek. Uiteindelijk belandde ze na een opleiding en baan als dierenarts-assistent bij een soort onderzoeksinstituut van het Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC). Na een buitenlandse overname sloot de vestiging in Leiden de deuren en stonden alle werknemers op straat.

VERKADEALBUMS

Dat was een paar jaar geleden, toen ze al geregeld in de Leidse grachten snorkelde. Tijdens die tochten verbaasde ze zich over de helderheid van het water, wat er zoal te zien was, hoeveel vissen er zwommen en dat je die kon herkennen. Ze maakte foto's van haar waarnemingen

'Er zijn nu verschillende water-tuinen, goed voor waterkwaliteit en biodiversiteit'

en plaatste ze op haar website 'Verkademeisje'. Aaf Verkade stamt direct af van de Zaanse fabrikant. Met een knipoog naar de beroemde Verkadealbums met plaatjes over de seizoenen, landschappen, flora en fauna maakte zij haar eigen fotoalbums over wat er in de Leidse grachten leeft. Ze werd projectleider 'Vissenmonitoring in de Leidse Havenwijk', een driejarig durend onderzoek waaraan vele enthousiaste wijkbewoners en de KNNV – de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging – meewerkten.

Steeds waren al haar wateractiviteiten liefdewerk oud papier. Na publicatie van dit rapport (in 2015) zette ze definitief de stap om zich als ZZP-er te vestigen. De gemeente Leiden huurt haar sindsdien in als adviseur stadsgrachten. In die hoedanigheid brengt ze allerlei mensen, organisaties en instanties met elkaar in contact: scholieren, wijkbewoners, toeristen, ambtenaren, vrijwilligers, natuurbeschermers, ondernemers, sportvissers enzovoorts. Dat doet zij door het organiseren van vele (vooral educatieve) acties. Ook geeft zij watertheatervoorstellingen, zoals laatst tijdens de 'Nacht van Kunst en Kennis', een jaarlijks evenement met een mix van wetenschap en kunst in de historische binnenstad. Vanuit de vijver van de Hortus botanicus vertelt zij als 'stadssnorkelaar' over haar ervaringen onder water, over de soortenrijkdom en wat er nog meer in de grachten ligt verborgen. Zo ontdekte ze in de loop der jaren maar liefst zeven geldkluizen. "Op twee na bleken ze leeg te zijn. De politie kon daarna wel een zaak afsluiten. En opkoper 'Gijs Oud IJzer' is blij met onze schatten!"

ZIEKTE VAN WEIL

Zijn er geen gezondheidsrisico's aan haar werk als stadssnorkelaar verbonden? "Je kunt je verwonden aan obstakels waardoor je besmet kunt raken met tetanus. Daarom heb ik me daar onlangs opnieuw tegen laten inenten. Maar in de buurt van water zie je ook weleens een rat. En ratten kunnen besmet zijn met de ziekte van Weil. Via water of aarde die urine bevat van besmette ratten, kunnen andere dieren ook besmet raken. Daarom hoort een vaccinatie tegen de ziekte van Weil tot de standaard inenting van honden. Veel honden zwemmen en graven in de grond." Omdat een voor mensen geschikte vaccinatie niet in Nederland maar wel in Frankrijk beschikbaar was, heeft de vaccinatiewerker van het LUMC het middel speciaal voor haar geïmporteerd. Nu is ze de een van de eerste Nederlanders die tegen Weil is ingeënt. "Eigenlijk zouden meer mensen dat moeten doen. Vooral wie professioneel met water werkt!" |